

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ VE ERGENLİK DÖNEMİNDE SAĞLIKLI AİLE TUTUMLARI

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ VE VELİLERİN ÖĞRENCİYE YAKLAŞIMI

B

Bu modelde velinin rolü yönlendirici değil rehber bir konumdadır.

Öğrencinin çalışmalarına doğrudan müdahale etmek yerine, öğrenme süreçlerine saygı gösteren bir tutum benimsemek gerekir. Akademik başarı kadar öğrencinin sosyal ve duygusal iyilik haline de önem verilmelidir. Evde okuma kültürünü desteklemek, ekran kullanımını sınırlandırmak, uygun çalışma ortamı sağlamak ve öğrencinin hedef belirleme süreçlerine eşlik etmek modelle uyumlu ebeveyn uygulamalarıdır.

MEB'in Maarif Modeli, öğrenciyi "bütüncül gelişimi" üzerinden ele alır; akademik, sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimi birlikte güçlendirmeyi hedefler. Bu modelde öğrenme; ezbere değil anlamaya, çoklu beceriye, günlük yaşamla ilişkilendirmeye ve öğrencinin merak duygusuna dayanır. Velilerin bu modele katkısı; evde öğrenmeyi destekleyen bir ortam oluşturmak, öğrencinin sorumluluklarını takip etmek yerine kendi sorumluluğunu yönetmesini teşvik etmek ve çabanın önemini vurgulamaktır. Öğrencinin çalışmalarını sürekli kontrol etmek yerine, "Bugün ne öğrendin?", "Sana ne iyi geldi?" gibi merak temelli sorular kullanılması tavsiye edilir.

EBEVEYN TUTUMLARI VE ÇOCUKLUKTAN ERGENLİK VE YETİŞKİNLİĞE ETKİLERİ

Bilimsel araştırmalar, ebeveyn tutumlarının bireyin benlik algısı, problem çözme becerileri, ilişki kurma biçimleri ve akademik yönelim üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir.

- **Demokratik tutum**, özgüven, sorumluluk, içsel motivasyon ve sağlıklı iletişim becerilerini destekler.
- **Aşırı koruyucu tutum**, bağımlılık, risk almaktan kaçınma ve problem çözmede zorlanmaya yol açabilir.
- **Otoriter tutum**, itaat sağlayabilir ancak özerklik, duygusal ifade ve sosyal girişkenliği zayıflatır.
- **İlgisiz tutum**, okul başarısını ve psikososyal uyumu olumsuz etkiler.

Çocukluk dönemindeki tutumlar; ergenlikte bağımsızlık arayışını, yetişkinlikte ilişki kurma biçimlerini ve stresle başa çıkma yöntemlerini doğrudan etkiler. Bu nedenle tutarlılık, sevgi ve sınır üçlüsünün birlikte yürütülmesi en sağlıklı yaklaşımdır.

KİMLİK GELİŞİMİ VE AKRAN İLİŞKİLERİ

Ergenlik, bireyin kimlik inşa sürecinin yoğunlaştığı bir dönemdir. Akranlar önem kazanır ve bağımsızlık ihtiyacı artar. Velilerin bu süreçte öğrencinin sosyalleşme ihtiyacını anlaması, karar almasına izin vermesi ve gerektiğinde rehberlik etmesi önemlidir. Aşırı müdahale, öğrencinin kimlik gelişiminde çatışma yaratabilir; kontrollü özgürlük ise kimlik oluşumunu destekler.

SORUMLULUK VE ÖZDİSİPLİN GELİŞTİRME

Ev içi sorumluluklar; planlama, zaman yönetimi ve özdenetim gibi yürütücü işlevlerin gelişimini destekler. Öğrencinin kendi çantasını hazırlaması, günlük tekrarlarını planlaması ve düzen kurması; ileriki yıllarda akademik başarı ve yaşam becerilerine olumlu yansır. Velilerin yapması gereken; sorumluluğu öğrencinin yerine üstlenmek değil, sorumluluğu öğrencinin kendisinin yönetmesini sağlamaktır.

EVDE DERS ÇALIŞMA SÜRECİNDE SAĞLIKLI İLETİŞİM

Evde ders çalışma süreci sadece akademik bir süreç değil; aynı zamanda iletişimsel bir ortamdır. Öğrenciyi eleştirmek, kıyaslamak veya baskı uygulamak yerine, destekleyici ve işbirlikçi bir dil kullanılması önerilir.

- “Neden böyle yaptın?” yerine “Bu konuda sana nasıl yardımcı olabilirim?”
- “Daha çok çalışmalısın.” yerine “Çabanı fark ediyorum, birlikte bir plan yapabiliriz.” gibi cümleler öğrencinin motivasyonunu artırır.

Ders çalışma rutini belirlemek, düzenli molalar vermek, çalışma alanını sade tutmak ve velinin ev içinde rol model olması süreci güçlendirir.

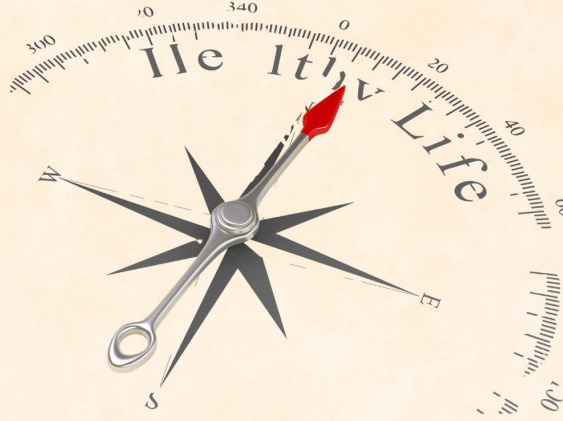

“Öğrenme, yalnızca bilgi almak değil; deneyerek, yaparak ve düşünerek gelişen bir süreçtir.”

John Dewey

SAĞLIKLI YAŞAM ALIŞKANLIKLARI

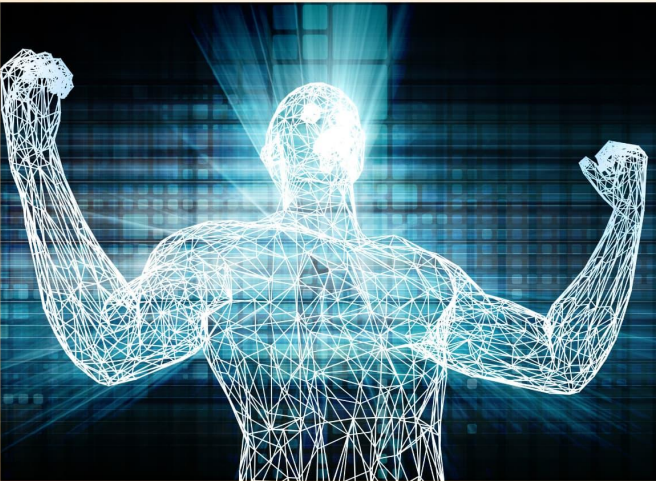
Uyku düzeni, beslenme, su tüketimi ve fiziksel aktivite; öğrencinin dikkat, motivasyon ve duygu durumunu doğrudan etkiler. Özellikle ergenlik döneminde biyolojik ritim değiştiği için öğrencilerin daha geç uyuma eğilimi vardır. Velilerin uyku rutini oluşturmaya yardımcı olması ve ekransız bir uyku ortamı sağlaması öğrenme verimini artırır.

ERGENLİKTE İLETİŞİM VE ÇATIŞMA YÖNETİMİ

Ergenlik döneminde öğrenciler daha bağımsız olma isteği ve duygusal dalgalanmalar nedeniyle aileleriyle zaman zaman çatışmalar yaşayabilirler. Bu süreçte ailelerin sakin, dinleyici ve anlamaya yönelik bir iletişim dili kullanması önemlidir. “Ben dili” ile duyguyu ifade etmek, suçlayıcı ifadelerden kaçınmak çatışmaların büyümesini önler. Tartışmalar sırasında ergenin duygusunu fark etmek ve zamanlamayı doğru seçmek (yorgun ya da öfkeli anlarda konuşmamak) iletişimi kolaylaştırır.

Sınır ve kurallar ergenlikte hâlâ gereklidir; ancak bunların gerekçesinin açıklanması ve tutarlı şekilde uygulanması ergenin işbirliğini artırır. Aile içinde açık, güven veren ve sakin bir iletişim ortamı sağlandığında ergen hem kendini ifade etmekte daha rahat olur hem de çözüm odaklı davranmayı öğrenir.

DUYGUSAL DÜZENLEME VE STRES YÖNETİMİ

Ergenlik döneminde yoğun duygular yaşanması normaldir. Akademik stres, arkadaşlık ilişkileri ve kimlik arayışı bu duyguları artırabilir. Velilerin bu süreçte eleştirel değil anlayışlı ve dinleyici bir tutum sergilemesi önerilir. Öğrencinin duygularını ifade etmesi için fırsat tanımak, “Bu hissettiğin normal.” diyebilmek ve gerektiğinde profesyonel destek önermek sağlıklı bir yaklaşım olur.

“Çatışmalar doğru yönetildiğinde ilişkiyi zayıflatmaz, güçlendirir.”

Thomas Gordon

DİJİTAL DÜNYADA GÜVENLİ VE DENGELİ YAŞAM

Günümüzde dijital cihazlar ergenlerin sosyal hayatının doğal bir parçası hâline gelmiştir. Bu nedenle ailelerin yasaklayıcı bir tutumdan ziyade, bilinçlendiren ve sınırları birlikte belirleyen bir yaklaşım benimsemesi önemlidir. Ekran süresinin makul bir düzeyde tutulması, uyku saatlerinden önce cihaz kullanımının azaltılması ve ders çalışma esnasında dikkat dağınıcı bildirimlerin kapatılması sağlıklı kullanım için temel adımlardır.

Aile içinde teknolojiye yönelik ortak kurallar belirlemek; sosyal medya paylaşımlarının kalıcılığı, kişisel bilgilerin korunması ve siber zorbalık riskleri hakkında öğrenciyle açıkça konuşmak dijital farkındalığı artırır. Velinin, teknolojiyi dengeli kullanan bir rol model olması ise öğrencinin alışkanlıklarını doğrudan olumlu yönde etkiler.